

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Storgt.55, 1870 Ørje

Tlf: 90550982

E-post: pal.sindre.svae@utmarksavdelingen.no

Rapportens tittel:

Vilttrekk i Follo

Kartlegging og digitalisering av vilttrekk i Follo

2016 – 2017

OPPDATERT 4.4.2018

Innhold

Bakgrunn	3
Metode.....	4
Resultat for hver kommune	6
Samlet for Follo.....	20
Shapefiler	26
Oppsummering	26

Bakgrunn

Follo er en region i vekst, og infrastruktur, bebyggelse og andre vandringshinder påvirker viltet i stor grad. Follokommunene har lenge sett behov for en oppdatering av kartene for vilttrekkene i regionen. De fleste kommunene har registrert trekkene tidligere, men de siste årene har utvikling av infrastrukturen bydd på nye utfordringer og endring av trekkmuligheter. På bakgrunn av det ble det startet opp et arbeid for å sammenstille vilttrekkene.

Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold (UAØ) er et grunneierstyrt konsultentselskap, og ble gitt oppdraget og samle inn og sammenstille trekkene. UAØ har tett samarbeid og kontakt med både enkeltgrunneier, elgvald og Follo Elgregion, og slik god lokal forankring og lokalkunnskap.

Rapporten benytter begrepet «vilttrekk», men det er elgens trekk som er i fokus. Dette fordi andre arter som rådyr og småvilt har vist å ha lettere for å benytte trangere passasjer enn elgen. Det som da karakteriseres som trekk er trekkrutene til elg, men rutene benyttes også av andre arter.

Hvorfor trekker elgen?

Elgen trekker over relativt store områder, og det er i all hovedsak tre grunner til å trekke.

- Mat
- Utvandring
- Brunst

Mattilgang

I Follo har vi trolig ikke noe tydelig sesongtrekk mellom sommer- og vinterbeite, da vinteren er relativt snøfattig sammenlignet med andre steder. Likevel virker det til å være trekk mellom områder lokalt, men ikke så utpreget at det kan kalles sesongtrekk. Elgen virker rett og slett til å trekke mellom områder ut fra mer lokale forhold, slik som hva slags vekster som dyrkes hvor, og hvor det er hogstflater i rett beitehøyde.

Utvandring

Når elgkalven blir året gammel, og kua skal kalve på nytt, vandrer de fleste ut fra fødestedet. Avstanden de vandrer er svært varierende, men kan være over 150 km. Undersøkelser har vist at dyra også kan vente med utvandringen til de er 2 år. Dette trekket er trolig av betydning også i Follo.

Brunst

Når elgen går i brunst, i slutten av september/starten på oktober, benytter de større områder på leting etter parringspartner. Både kuer og okser oppsøker det motsatte kjønn under brunsten, og kan bruke ganske store områder på jakt etter den årlige forplantingen. Det viser seg at store elgokser kan benytte over 50 000 dekar, mens kuene gjerne bruker under 10 000 dekar i løpet av et år.

Metode

Arbeidet er styrt av en styringsgruppe bestående av Ås kommune, Ski kommune og Frogn kommune. Follo Landbrukskontor, ved Kristine Born, har vært UAØs kontaktperson og koordinator av arbeidet.

Kartlegging

UAØ har samlet inn kunnskap om vilttrekkene på flere måter, ved å ha kontakt med enkeltgrunneiere, elgvald, Follo Elgregion, kommunale viltansvarlig og andre ressurspersoner.

Vi har arbeidet tett med Follo Elgregion, som kjenner svært godt til hvordan viltet forflytter seg i Follo. Follo Elgregion er et bestandsplanområdet bestående av elgvaldene i kommunen Ås, Frogn, Oppegård, Vestby og deler av Ski. Regionen arbeider med temaer som påvirker elgen i Follo, og trekkruiter er en viktig del av det.

I tillegg samlet vi inn info også fra Enebakk kommune, og elgvaldene der.

Kommunene har god kjennskap til viltovergangene i kommunene, med kunnskap om bruk og egnethet for viltet. Viltovergangen er kartfestet av Statens Kartverk.

Kartleggingen ble gjort i flere trinn:

- Kommunene bidro med sine kart, både nye og gamle, samt kunnskap fra viltansvarlig, fallvilt og andre.
- UAØ og Elgvaldene sendte ut papirkart til sine respektive jaktfelt. Hvert enkelt jaktfelt tegnet inn alle vilttrekkene de kjente til, for sitt jaktfelt.
- UAØ samlet kartene og digitaliserte alle trekk slik de fremsto på papirkartene (noen jaktfelt tegnet inn digitalt).
- Kartene ble presentert på styremøte i Follo Elgregion, og sendt ut til valdene for gjennomgang av valddledelsen.
- UAØ endret kartene etter innspill fra valdene. Noen steder lå trekkruiterne noen hundre meter feil, men de aller fleste trekkene stemte veldig bra. Alle trekkruiterne ble så endret digitalt, slik at de gikk sammen over jaktfelt-, vald- og kommunegrenser
- Kartene ble på nytt presentert for Follo Elgregion i styremøte, som helhetlige trekkruiter gjennom Follo. Kartene ble så tilsendt valdene etter at UAØ hadde karakterisert trekkene i to grader. «Hovedtrekk» og «lokale trekk». Hovedtrekkene fremstilles som tykke streker som går gjennom Follo i nord-sør retning og øst- vest retning. Lokaltrekkene er mer lokale forflytninger som ikke henger sammen over store områder. Hovedtrekkene ble vurdert ut fra følgende kriterier, i samarbeid med Follo Landbrukskontor:
 - Helhet. Hovedtrekkene måtte være hele og sammenhengende.
 - Barriere. Hovedtrekkene har ingen store barrierer per i dag.
 - Hvor mye brukt de er. Dette er en vurdering gjort av valdene.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

- Kartene ble så på nytt endret av valdene, samtidig som også kommunene kom med merknader.
- UAØ redigerte på nytt kartene. Kartene ble ansett som ferdige etter møte med Kristine Born 20. juni.

Resultat for hver kommune

Enebakk

Hovedtrekk

I Enebakk er det tegnet inn kun passasjelokalitetene over vei, og noen hovedlinjer i sør. Ifølge lokale vald og kommunen er det ingen klare elgtrekk i selve Østmarka, verken lokale- eller regionale trekk. Dog er hovedtrekkene i sør viktig for viltets vei inn og ut av Østmarka.

Det foreligger ikke kartfestete påkjørsler i Enebakk, slik at vurderingen av hvilke passeringslinjer som er viktigst er gjort kun på bakgrunn av hovedlinjene i de andre kommunene. Trekkene i sørvest av Enebakk er en fortsettelse av trekkene i Ski, mens i sørøst er trekkene en fortsettelse av trekk i Spydeberg (trekkene i Spydeberg er samlet inn under annet arbeid).

Hovedtrekkene stopper opp på kartene, og det betyr at trekket fordeler seg mer utover. Så fort viltet kommer seg over vei eller forbi bebyggelse og andre hindre på vei til Østmarka, er det ikke trange passasjer eller flaskehals i selve marka.

Lokale trekk

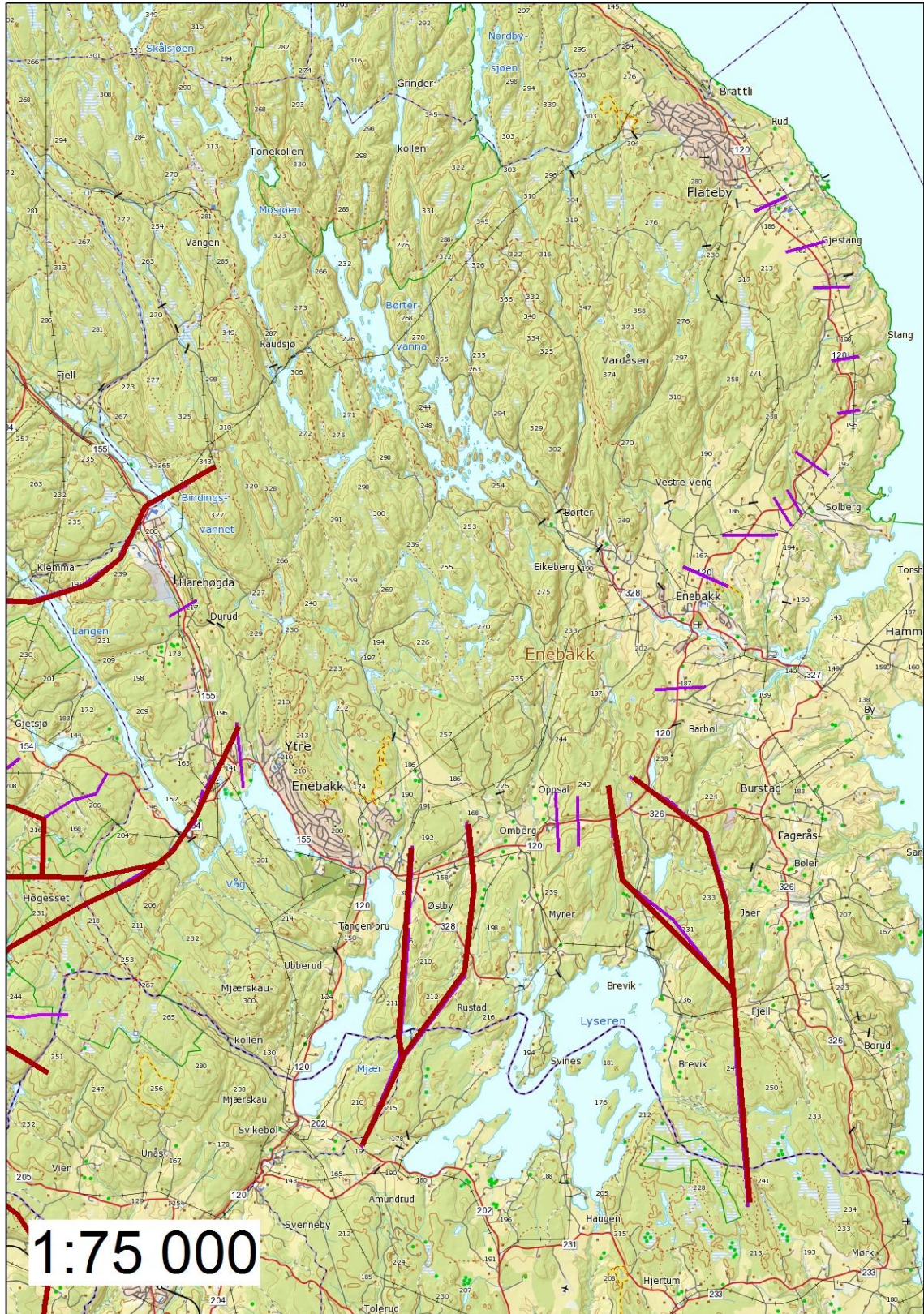
Det er ingen lokale trekk i selve Østmarka, men passeringspunktene over riksveien er karakterisert som lokale trekk. Det virker til å være en del døgnforflytninger mellom selve marka og området ned mot Øyeren.

Barrierer

Det er få sterke barrierer i Enebakk, men riksvegen vil til viss grad være en barriere, da det er fare for å bli kjørt på.

Øyeren fungerer som en relativt kraftig barriere, dog naturlig. Lengre nord, i Lørenskog, Rælingen og Oslo er det store barrierer som sammen med Øyeren danner en hestesko rundt marka, som er vanskelige å forsere for viltet. Hovedtrekket i sør er derfor svært viktig for forflytning av vilt inn og ut av Enebakk, og resten av marka.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Ski

Hovedtrekk

Hovedtrekkene i Ski går øst – vest og nord – sør. Øst – vest trekkene virker å være de mest fremtonende, ved at det går elg til og fra Østmarka. Disse trekkene går rundt og mellom bebyggelsen. I sør er det også viktige trekke til og fra Hobøl kommune i øst -vest retning.

Samtidig vandrer elgen relativt mye sør-nord i Ski. Trekkene går i all hovedsak i skogsområdene øst i kommunen, men det er også viktige trekk nord – sør over E18 mellom bebyggelsen i sentrum og bebyggelsen i Ås, samt sør i kommunen.

Fallviltregisteret viser de samme trekkene på en billedlig måte, med mange påkjørsler på passeringspunktene som er vurdert til hovedtrekk.

Lokale trekk

Det er lokale trekk over hele kommunen, men også disse er tettest i østlige og sørlige deler av kommunen.

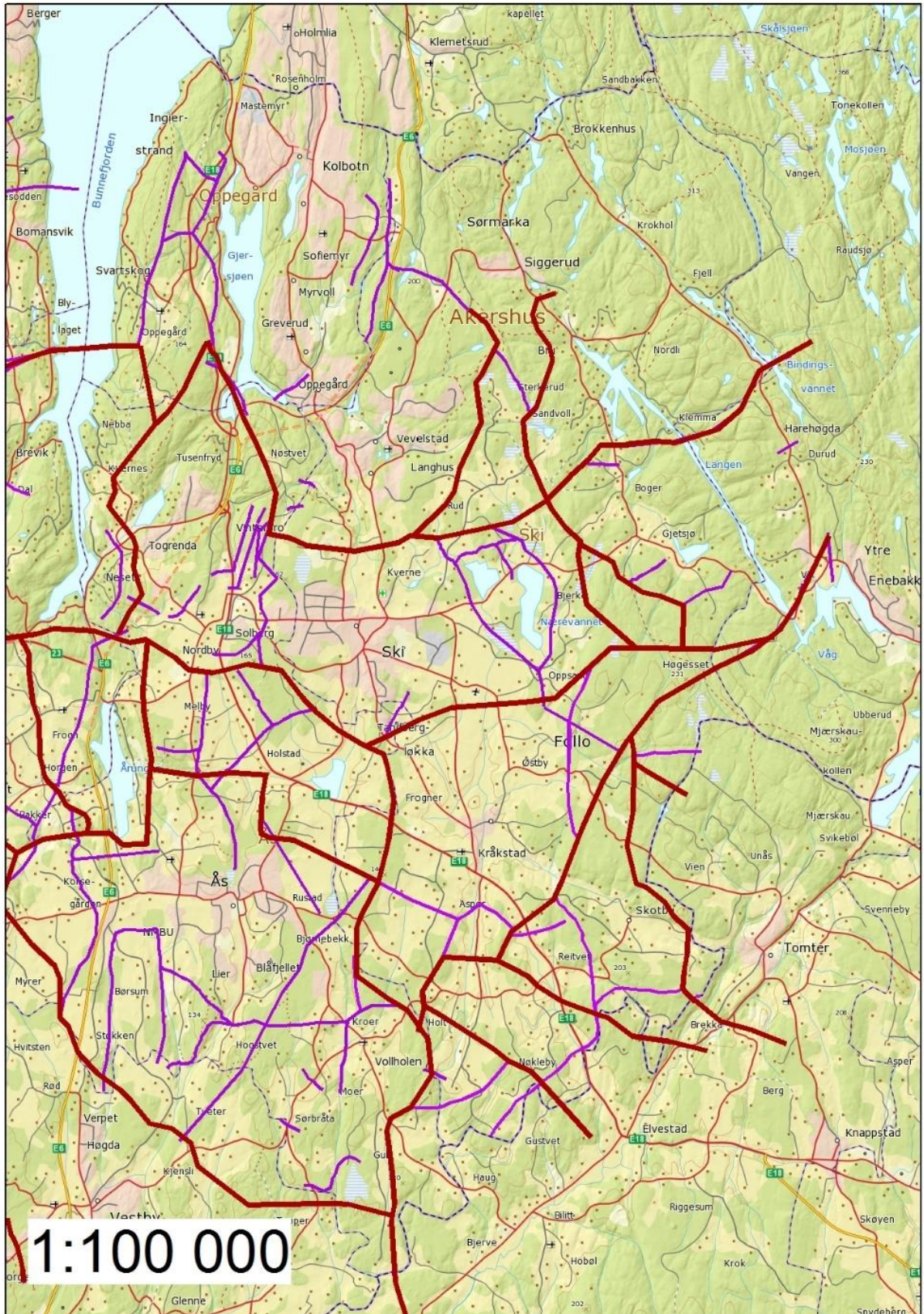
Barrierer

I Ski er bebyggelsen og E18 de viktigste barrierene. Nordøst i kommunen er det lite effekt av barrierene, mens lengre sørøst er E18 en viktig barriere (NB: Ny eller planlagt E18 er ikke med på kartet). Det er anlagt viltpassasjer over eksisterende E18, og det er planlagt viltpassasjer. Det er i all hovedsak 4 svært viktige passeringspunkter over E18 i Ski i dag. Det er tre mellom Holstad og Hobølgrensa, samt et ved Nygårdskrysset.

Vest i kommunen er bebyggelsen mer fremtonende, og viltet har smalere korridorer å bevege seg på, og benytter de mulighetene og skogteigene som finnes.

Sør i Ski er det ikke så klare barrierer, da det er i all hovedsak kulturlandskap og små skogteiger.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Ås

Hovedtrekk

Trekkene i Ås går i all hovedsak rundt sentrumsbebyggelsen.

I øst trekker viltet til og fra Ås gjennom Ski kommune, via en klar trekkinje som begynner i Enebakk og forgrener seg når den nærmer seg Ås. I nordøst går trekket over E18 enten ved kommunegrensen til Ski mellom Holstad og Ski (omtalt under Ski kommune) eller ved Nygårdskrysset. I sørøst og i sør går trekket også fra og til Hobøl kommune.

Hovedtrekket vestover mot Frogn og Nesodden går over tunelltaket på Nordbytunnelen, eller i viltpassasjen ved Smedbølbekken på E6. Tunelltaket på Nøstvetunnelen er viktig for trekket mellom Ås og Oppegård. Dette trekket går så over Gjersjøen.

Viltundergangen nord for Vestby er viktig for forflytning mellom Vestby og deler Ås og Ski.

Lokale trekk

Ås er preget med mange lokal trekk, også i nærheten av sentrum. De lokale trekkene er viktige veier til og fra skogsteigene nær sentrum, samt forgreininger av hovedtrekkene.

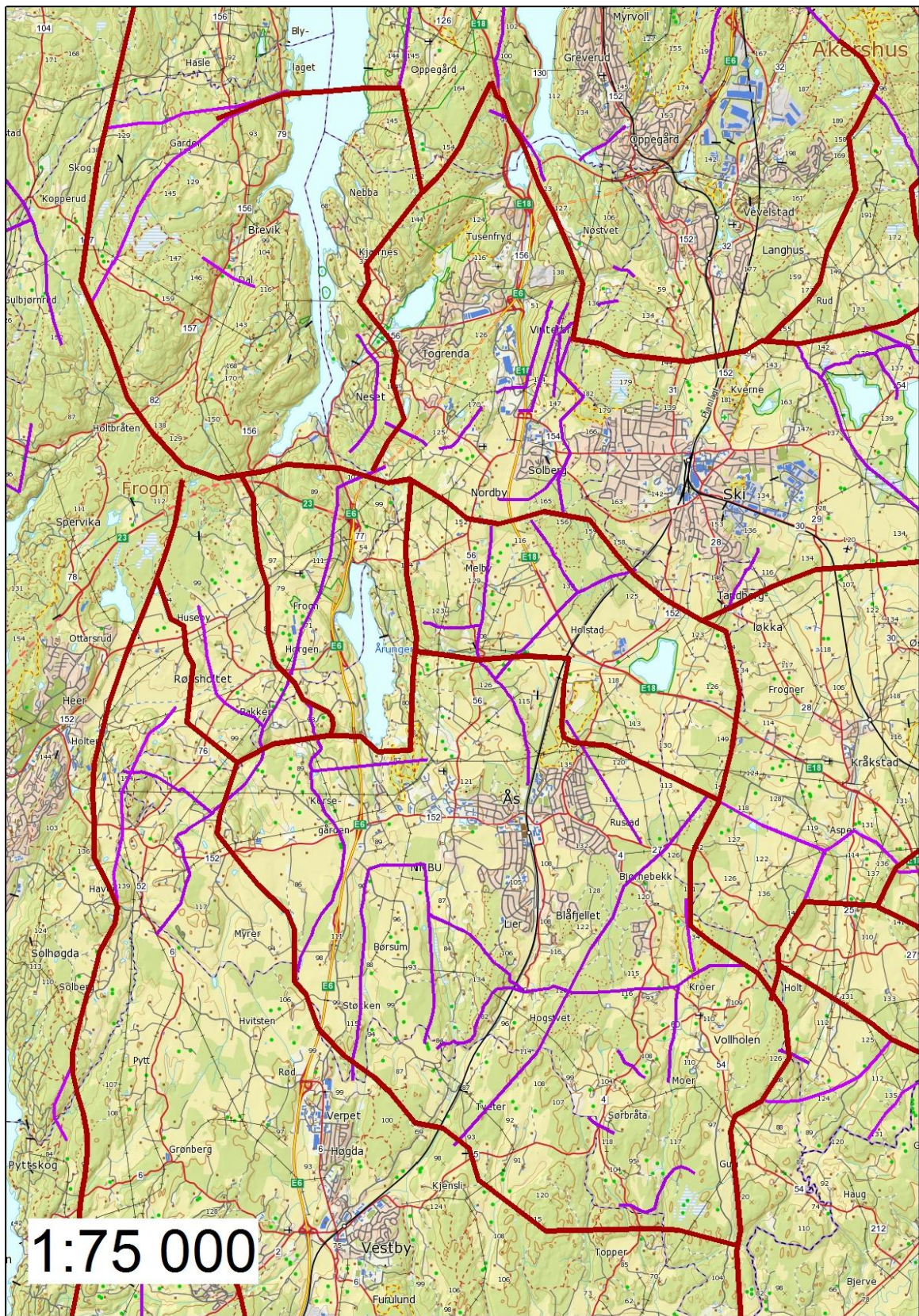
Barrierer

Trekkene øst i kommunen har ingen store flaskehals, utenom eksisterende E18 og fremtidig E18 (ikke inntegnet på kartet). Vest

Mellom Solberg og Ski sentrum er det en trang passasje, som i noen grad benyttes av viltet. Passasjen er dog trang og vanskelig å forsere, slik at barriereeffekten gjør at trekket er karakterisert som et lokalt trekk. Denne barrieren blir trolig enda sterkere i fremtiden.

Trekkruta som krysser E18 ved Nygårdskrysset er kraftig forringet etter utbyggingen av næringsområdet vest for E18. Tidligere gikk viltet i stor grad over E18 rett nord for avkjøringen til Ski, men etter utbyggingen vest for E18, med Jula, Mc Donalds osv, krysser svært lite vilt over her. Hvis de gjør det, er det dog vanskelig å komme seg gjennom området. Det er tegnet inn et lokalt trekk her, men i praksis er det svært lite forflytting av elg over veien her nå. Barrieren gjør at viltet må gå en stor omvei enten over Nøstvet og via Oppegård for å komme vestover, eller rundt Ski sentrum for å komme øst/sørøst.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Vestby

Hovedtrekk

I Vestby er det tegnet inn hovedtrekk som ikke henger sammen med de andre linjene fra kommunene rundt. Dette fordi det anses ikke som faste ruter mellom linjene, og de avmerkete linjene er der det er tydelige ansamlinger av viltpasseringer. Trekkruta i nord, som går under E6 ved grensen mot Ås, går dog sammenhengende mellom Frogn, Ås, Vestby og deler av Ski. Dette trekket krysser også jernbanen i Vestby.

Vest i kommunen, ved Hvitsten, går et hovedtrekk mellom Nesodden, via Frogn og til Vestby. Dette trekket går mellom hyttefeltet, og er viktig for forflytting nord – sør.

Mellom Pepperstad skog og E6 går et hovedtrekk over FV 2 i nord – sør- retning. Dette trekket er alternativet til trekket nevnt i avsnittet over.

I viltundergangen ved Kjenn vandrer en del vilt, og dette trekket går videre over FV 6, FV 4 og RV 151, får det sprer seg ut mot Hobøl.

Tunneltaket til Follotunnelen er viktig trekkroute over E6, og her går trekket også over RV 151.

I sør i kommunen anses trekket over Sonsveien som et hovedtrekk.

I tillegg til selve trekklinjene er det også tegnet inn bredden på flaskehalsene/trekkene. Dette er merket blått i kartet.

Lokale trekk

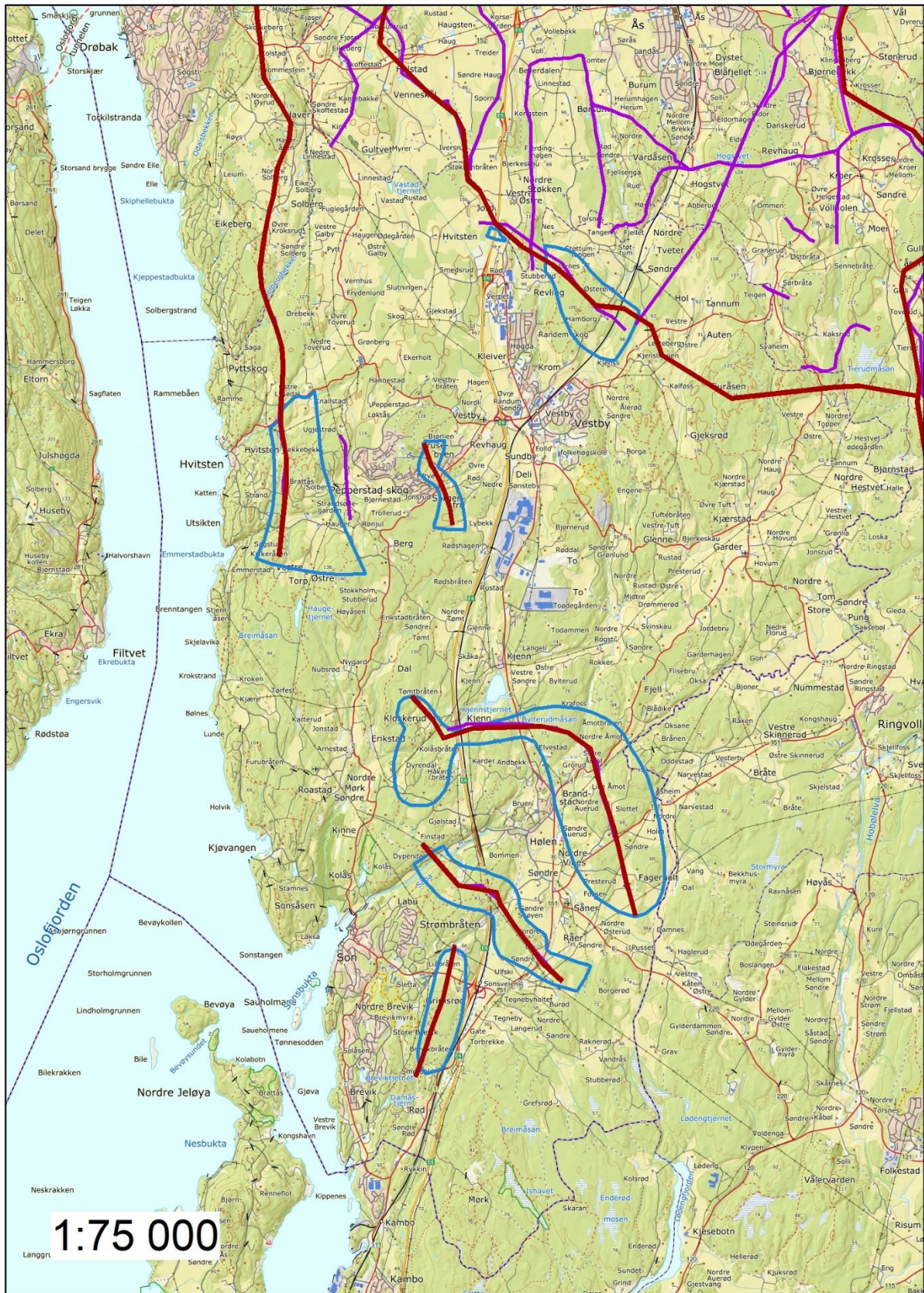
I Vestby er det ikke tegnet inn mer enn et lokalt trekk. Dette trekket går over FV 2 ved Pepperstad Skog, og er ansett som en mindre benyttet rute en hovedtrekkene øst og vest.

Barrierer

I Vestby er E6 den viktigste barrieren. Det er anlagt flere viltpassasjer over og under E6, men noen av dem benyttes ikke av viltet og fungerer dermed ikke. Det er i all hovedsak de tre passasjene nevnt over som fungerer og benyttes av viltet.

Videre er jernbanen en viktig barriere, da det er gjerdet en del av strekningen, også den som ligger unna E6.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Frogn

Hovedtrekk

I Frogn går hovedtrekket i all hovedsak nord- sør, slik at viltet går Nesodden – Frogn – Vestby. Det er også hovedtrekkroute vest – øst, med et trekk over Bunnefjorden, nord for Årungen i Ås, samt sør for Årungen.

Lokale trekk

De lokale trekkene i Frogn er forgreninger mellom hovedlinjene og skogteigene. I Østskogen er det utpregete lokale trekkveier, som utgreies mer i delen om Nesodden. Langs Årungens vestsida går et lokalt trekk som er viktig, men som ble karakterisert som lokalt trekk.

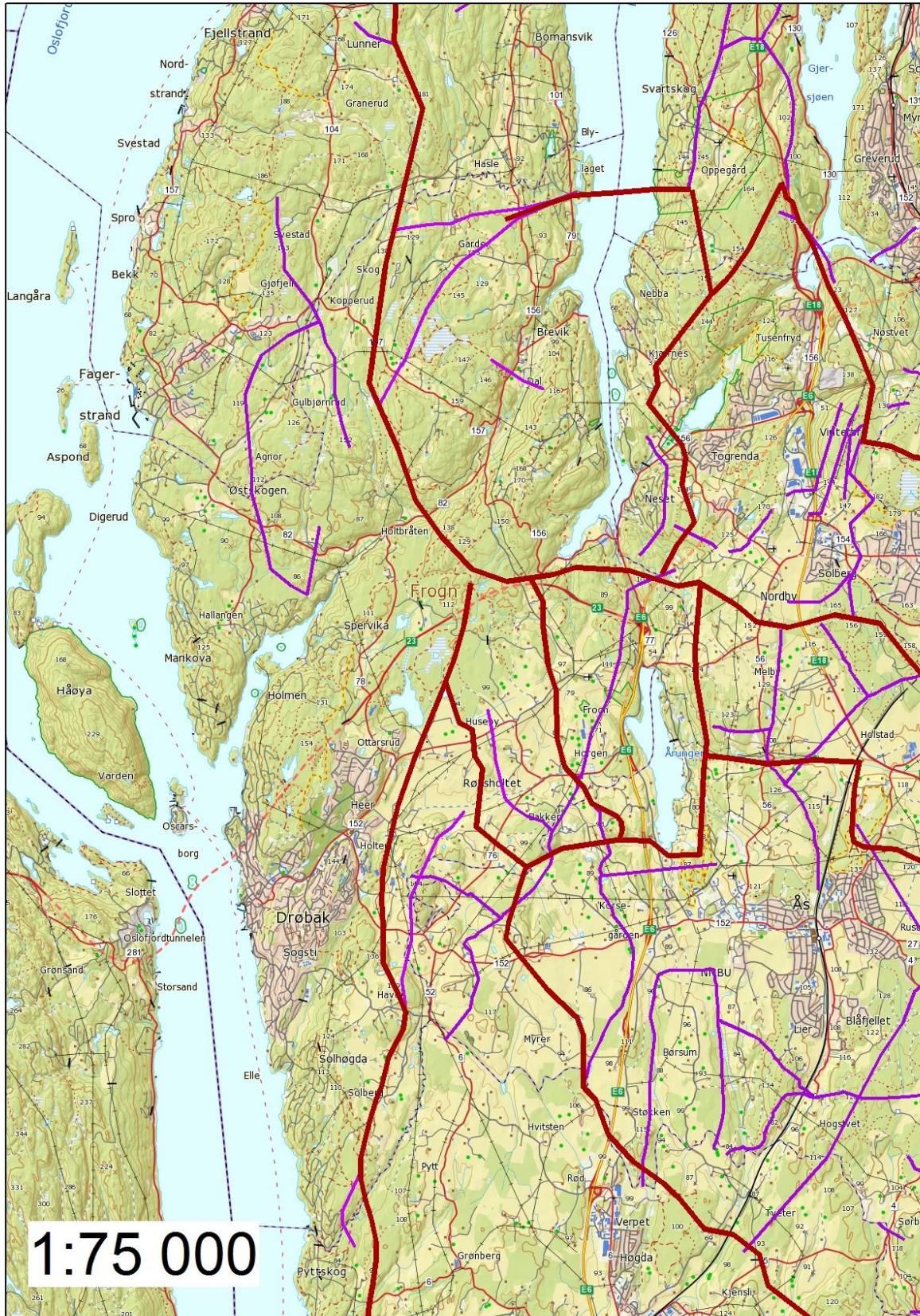
Barrierer

Det er lite skog i Frogn, og viltet benytter de små skogteigene som er til forflytning.

RV 23 er en barriere, og hovedtrekket nord - sør krysser RV 23 på tunellaket mellom Bråtan og Holt. Videre sørover er bebyggelsen i Drøbak en barriere, og trekket går rett øst for sentrum.

E6 er en viktig barriere også for trekket i Frogn, men dette er nevnt under de andre kommunene.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Nesodden

Hovedtrekk

Hovedtrekket på Nesodden går i nord – sør-retning, gjennom hele kommunen i skogsområdet i midten av kommunen.

Lokale trekk

På Nesodden går de lokale trekkene som forgreininger fra hovedtrekket, som for de andre kommunene. Elgen benytter Bunnefjorden til lokale trekk over til Oppegård flere steder, samt at også et hovedtrekk går over Bunnefjorden rett sør for kommunegrensen til Frogn.

Mellom Fagerstrand og Kopperud går det et lokalt trekk som krysser grensen til Frogn.

Barrierer

På Nesodden er det ingen store barrierer, men barrierene i Ås, Frogn og Oppegård har stor betydning for trekkmulighetene til og fra kommunen.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Oppegård

Hovedtrekk

I Oppegård er det hovedtrekk innom kommunen helt sør i Svartskog, som går fra/til Ås over Nøstvet- og Ringnestunnelen og mot Nesodden over Bunnefjorden.

Lokale trekk

Fra hovedtrekkene går det lokale trekk nord-sør i Svartskog, på begge sider av E18.

I kommunens østre deler går det lokale trekk mellom Fløysbonn og E6, samt over E6 på viltovergangen ved Assuren.

Det er også et viktig lokalt trekk ved Greverud, som følger Greverudbekken i smale skogstripen bak Greverud skole og over Gjersjøen ved Slorene.

Barrierer

Viltets bevegelser i Oppegård er veldig styrt av barrierene, og både bebyggelse og E6 er svært store vandringshinder. Gjersjøen deler kommunen i to, men det er noe vandring av vilt mellom øst og vest i kommunen, via trange passasjer og over Gjersjøen.

E6 er en svært viktig barriere, men viltovergangen ved Assuren fungerer på en god måte, og kobler det lokale trekket til og fra vestre deler av Oppegård med hovedtrekket som går til Ski, Ås og videre til Svartskog.

E18 er en barriere vest i kommunen, men det er ikke viltgjerd her, slik at viltet vandrer relativt enkelt over veien.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Samlet for Follo

Hovedtrekk

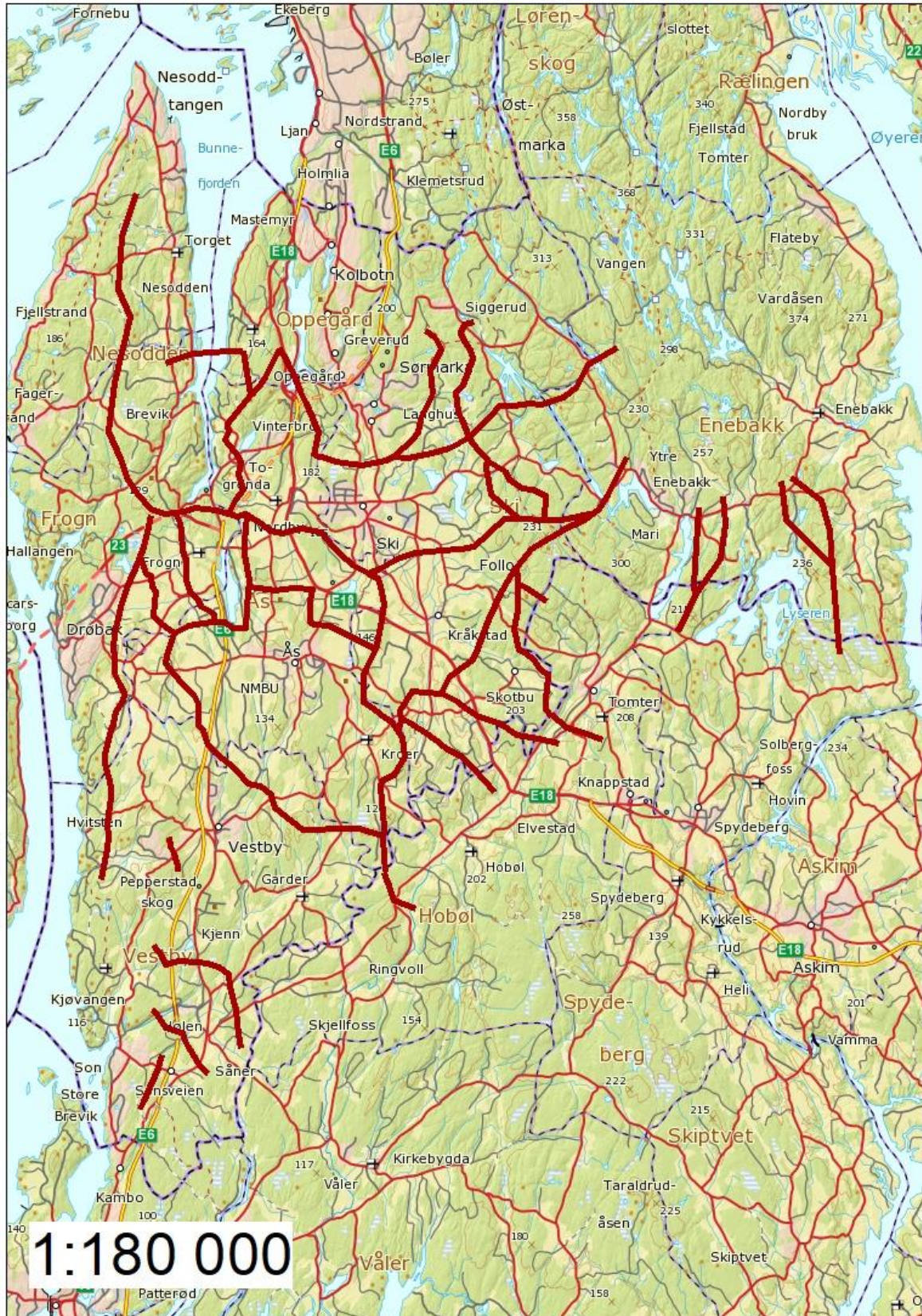
Follo har et vesentlig trekk til og fra store deler av Østmarka og Østfold, både i østre- og sørlige deler av regionen.

Hovedtrekkene innad i Follo går i alle retninger. Vest for E6 går hovedtrekket i all hovedsak nord – sør, men har viktige hovedtrekk også øst – vest, via store barrierer som E6 og Bunnefjorden. Viltet har her vandring til og fra Østfold i sør.

I midtre deler av regionen går hovedtrekket rundt sentrumsbebyggelsen, slik at linjene både går nord – sør og øst – vest. Her er sentrum, jernbanen, E18 og E6 viktige barrierer. Også her går viltet til og fra Østfold i sør.

Øst i Follo er trekkerten også nord – sør og øst – vest. Her er E18 en viktig barriere. I øst har Follo utveksling av elg med Østmarka og Østfold.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

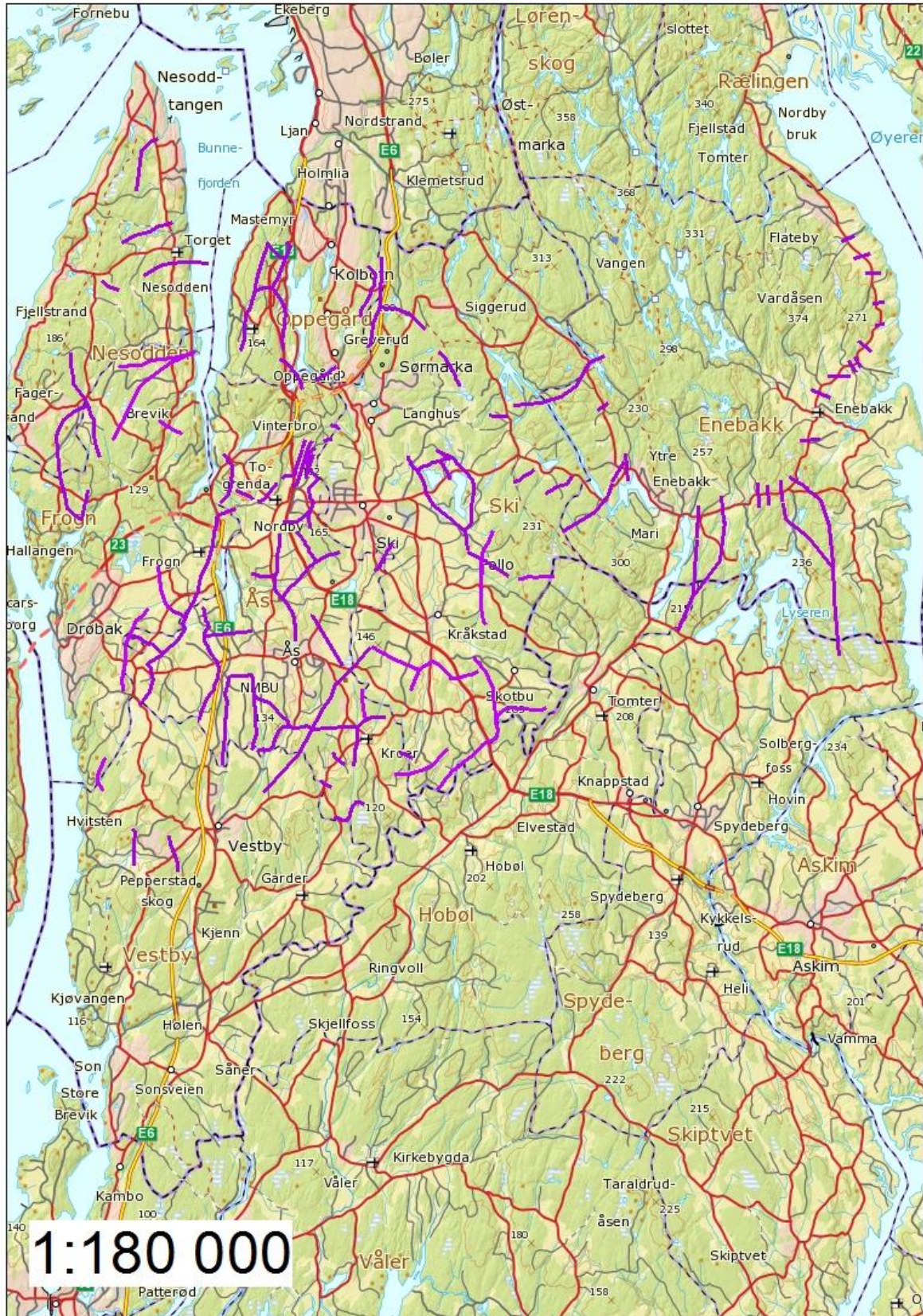

Figur X: Hovedtrekkene i Follo, merket med rød mørk, tykk strek. Lokale trekk lilla strek.

Lokale trekk

De lokale trekkene er spredt og forgreinet i store deler av Follo. Lokale trekk går gjennom mange barrierer i regionen, og noen av trekkene er vanskelig å benytte for viltet. Selv om trekkene er karakterisert som lokale er de svært viktige for viltet i Follo, både som forgreininger fra hovedtrekkene men også som veier inn til mindre skogteiger. I Follo er mange av de små skogteigene viktige for viltet, og dermed er også de lokale trekkrutene mellom disse også viktig å bevare.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Figur X: Lokale trekk i Follo, merket med lilla farge.

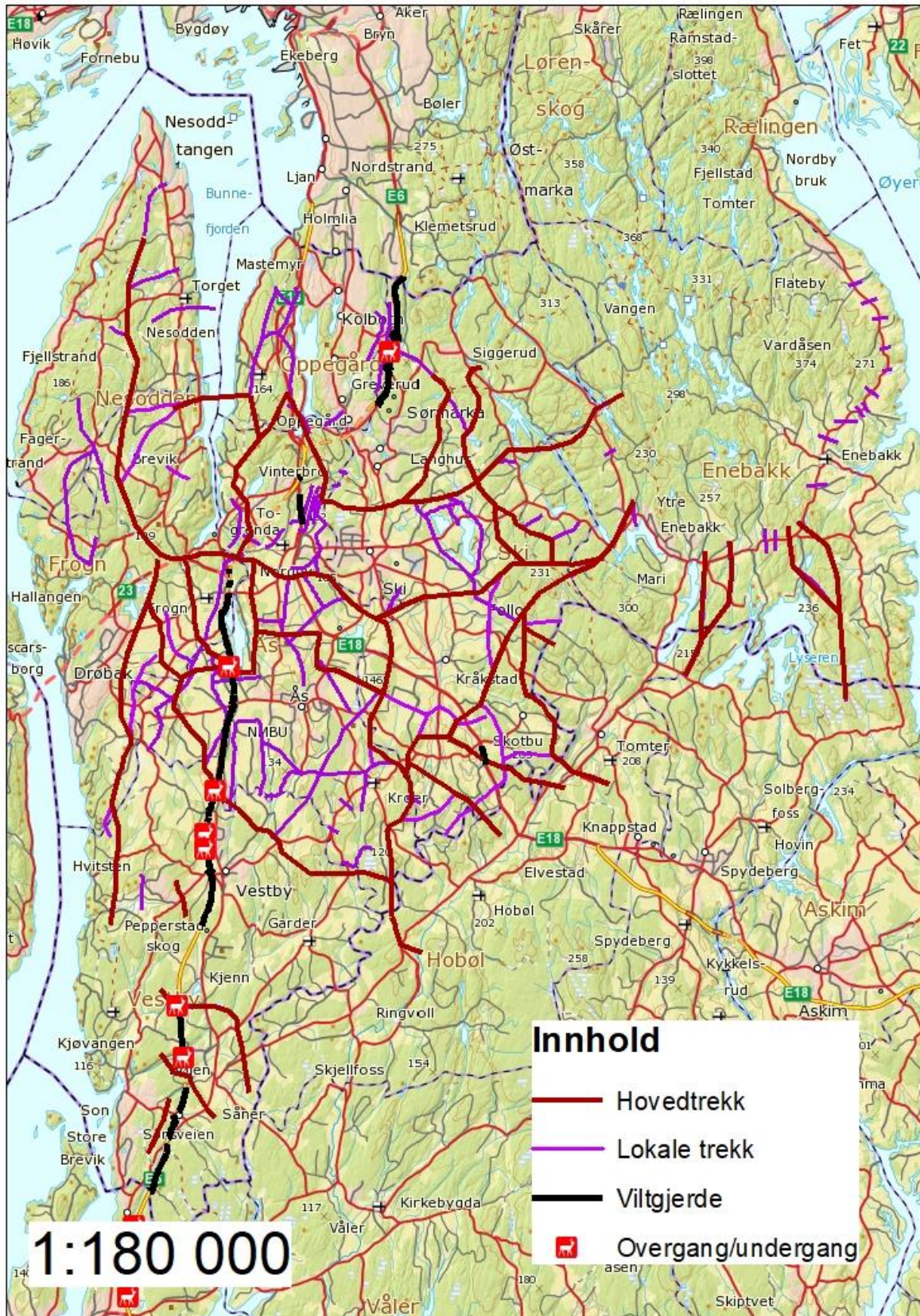
Barrierer

I Follo er det mange barrierer som er viktige for hvordan viltet beveger seg. De største barrierene er E6 og bebyggelsen. Kartet på neste side viser viltgjerdene (i hovedsak på E6), samt viltpassasjene på E6. Noen av både de lokale- og hovedtrekkene går gjennom disse passasjene. Noen av passasjene fungerer svært godt, mens andre blir ikke benyttet overhodet. De bredeste overgangene for viltet over E6 er dog ikke tegnet inn, da det er tunelltakene. Disse overgangene er svært viktige veier for viltet gjennom Follo, og er viktig å bevare i fremtiden.

Bebyggelsen fungerer som sterke barrierer flere ganger, både områder med boliger og med industri. I både Ski og Ås forflytter viltet seg i all hovedsak rundt sentrum, og støter da på nye barrierer.

I fremtiden vil ny E18 være ytterligere en barriere, som ikke kommer frem på kartene vist i denne rapporten.

UTMARKSAVDELINGEN FOR AKERSHUS OG ØSTFOLD

Shapefiler

Shapefilene er fordelt slik:

- «hovedtrekke_Follo»: Hovedtrekkene for hele Follo samlet.
- «Enebakk_lokale_trekk»: lokale trekk i Enebakk kommune
- «Vestby_Lokale_trekk»: lokale trekk i Vestby kommune
- «Frogn_lokale_trekk»: lokale trekk i Frogn kommune
- «Oppegård_lokale_trekk»: lokale trekk Oppegård kommune
- «Kråkstad_lokale_trekk»: lokale trekk i Kråkstad elgvald
- «Ski_viltstell_lokale_trekk»: lokale trekk i Ski viltstell elgvald.
- «Nesodden_lokale_trekk»: lokale trekk i Nesodden kommune.
- «Ås_lokale_trekk»: lokale trekk i Ås kommune.

Shapefiler ligger vedlagt.

Oppsummering

Kartleggingen viser at det er utfordrende for forvaltningen i Follo å bevare trekkrutene til elgen, da området er svært presset av infrastruktur og utbygging. Både den kommunale og den private forvaltningen har med denne kartleggingen vist at temaet tas alvorlig.

Rettighetshaverne har bidratt med viktig kunnskap om de lokale trekkene, som har ledet til å tegne inn hovedtrekkene som er mer regionale. Kommunene har bidratt med viktig kunnskap om både planlegging, viltpåkjørslar og annet aktuelt.

Utmarksavdelingen takker for oppdraget, og ser frem mot videre samarbeid i fremtiden.